

Podrobnější statistika počtu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů v České republice – květen 2023

More Detailed Statistics of the Number of Experts, Expert Offices and Expert Institutes in the Czech Republic – May 2023

Albert Bradáč, emeritní profesor*

Abstrakt

Příspěvek pojednává o vývoji znalectví v České republice, zejména po novele zákona a prováděcích vyhlášek, z hlediska počtu znalců, znaleckých ústavů a znaleckých kanceláří. Jsou uvedena a komentována volně přístupná statistická data, vyplývající ze seznamu znalců na webu Ministerstva spravedlnosti v měsíci květnu 2023.

Klíčová slova: znalec, znalecký ústav, znalecká kancelář.

Od data účinnosti nového zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, včetně jeho prováděcích vyhlášek [1–5], uplynuly již více než dva roky; podívejme se tedy, nakolik se podařilo naplnit důvody, jež k novelizaci vedly. Na obrázku č. 1 je uveden detailně počet znalců – fyzických osob po měsících (vždy k prvnímu daného měsíce) od účinnosti nového zákona (data ze serveru Ministerstva spravedlnosti <https://seznat.justice.cz/?OpenForm>). Je zřejmá pokračující tendence z posledních let, trvale klesající počet znalců, a to i po razantním zvýšení hodinových sazeb odměn od 1. ledna 2023. Na obr. 2 je uveden vývoj počtu znaleckých kanceláří (dříve znalecké ústavy I. oddílu) a znaleckých ústavů (dříve znalecké ústavy II. oddílu) v letech 2007–2023.

V seznamu znalců na webu Ministerstva spravedlnosti jsou odděleně uvedeni znalci původní, jmenovaní ještě podle zákona č. 36/1967 Sb., podle původního členění oborů a odvětví, a znalci zapsaní podle nového zákona č. 254/2019 Sb., zapsaní podle nového členění. Podle § 46 nového zákona jsou znalci původní oprávněni vykonávat znaleckou činnost podle nového zákona nejdéle po dobu pěti let ode dne nabytí jeho účinnosti, tj. do 31. 12. 2026; uplynutím této doby nebo zápisem do seznamu znalců podle nového zákona ve stejném oboru a odvětví dosavadní znalecké oprávnění zaniká.

Abstract

The paper discusses the development of expert knowledge in the Czech Republic, especially after the amendment of the law and the implementing decrees, in terms of the number of experts, expert institutes and expert offices. Freely accessible statistical data resulting from the list of experts on the website of the Ministry of Justice in May 2023 are presented and commented on.

Key words: expert, expert institute, expert office.

Pro zápis do seznamu vyžaduje nový zákon v § 10 vstupní zkoušku, jež se skládá:

- a) z obecné části, kterou se ověřují zejména znalosti právních předpisů upravujících výkon znalecké činnosti a řízení, v nichž se znalecká činnost vykonává, a náležitostí znaleckého posudku, a
- b) zvláštní části, kterou se ověřuje zejména schopnost vypracovat znalecký posudek a znalosti z oboru a odvětví, s přihlédnutím ke specializaci, pokud byla zvolena.

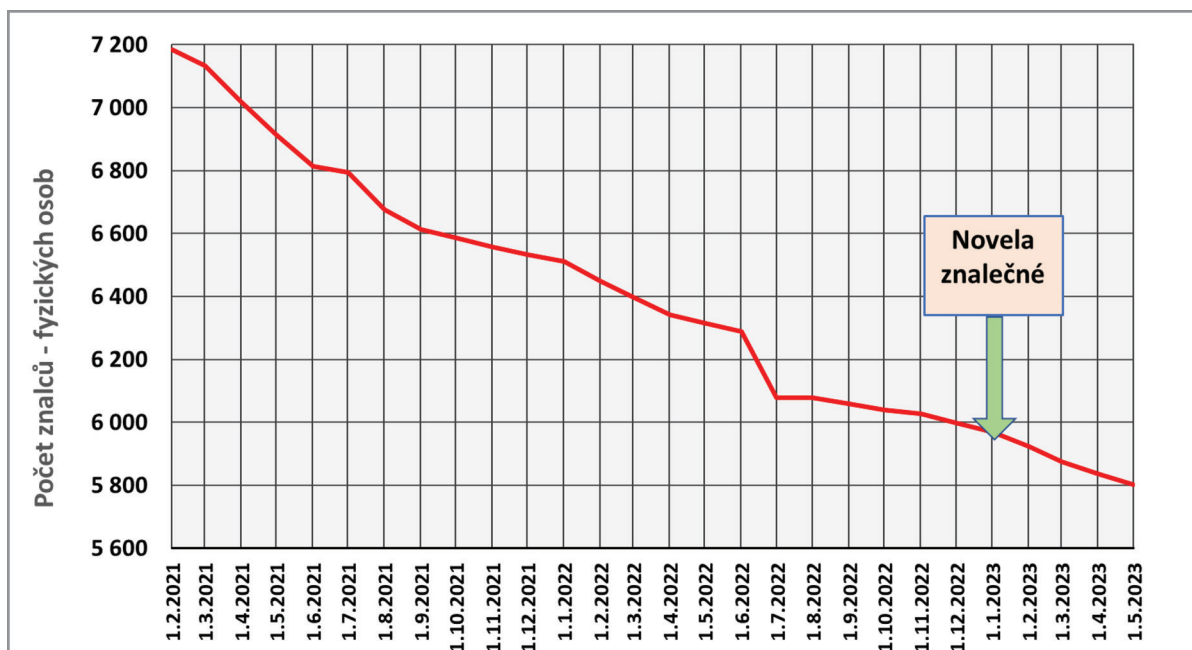
Podá-li znalec jmenovaný podle zákona č. 36/1967 Sb. před uplynutím přechodného období žádost o zápis do seznamu znalců podle nového zákona, považuje se zvláštní část vstupní zkoušky za splněnou; zbývá mu ovšem složit část obecnou. Vstupní zkoušku lze opakovat pouze jedenkrát; poplatek za vykonání obecné části vstupní zkoušky, resp. umožnění jejího opakování, činí 3 000 Kč.

Z dané lhůty pěti let (60 měsíců) uplynulo od ledna 2021 do konce dubna 2023 celkem 28 měsíců, tj. 47%; pojďme se podívat, jaký byl v tomto období zájem původních znalců resp. znaleckých ústavů o nový zápis. V tab. 1 je uveden přehled znalců, znaleckých kanceláří (původně ústavy I. oddílu) a znaleckých ústavů (původně ústavy II. oddílu), zapsaných pro jednotlivé znalecké obory podle zákona č. 254/2019 Sb., ve srovnání s původními, zapsanými ještě

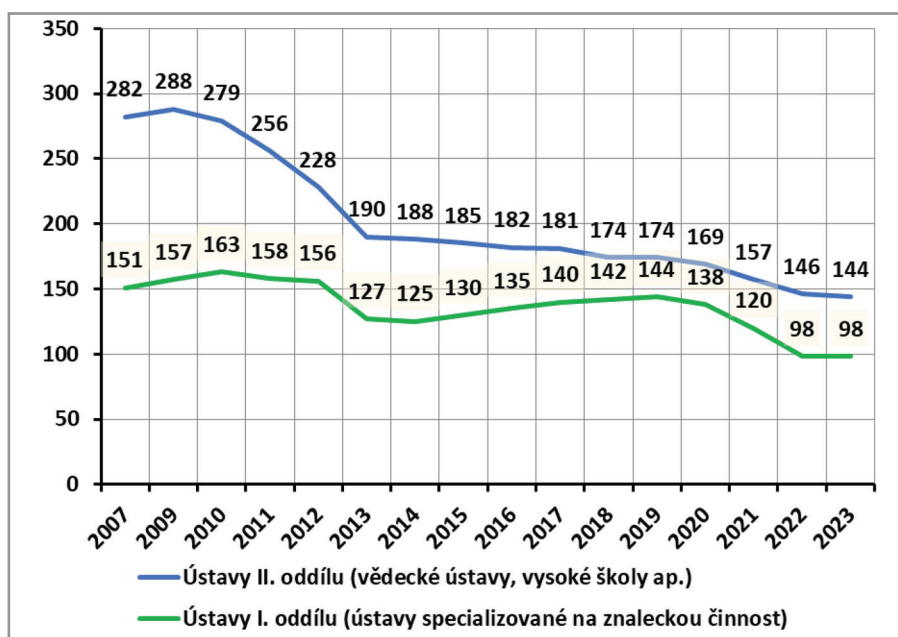
Tab. 1 Seznam znalců, porovnání v květnu 2023 – počet zapsaných pro jednotlivé znalecké obory podle nového zákona č. 254/2019 Sb. a původních, zapsaných podle zákona č. 36/1967 Sb.

Tab. 1 List of experts, comparison in May 2023 – number of registered for individual expert fields according to the new Act No. 254/2019 Coll. and original ones, registered under Act No. 36/1967 Coll.

Obor	Počet						Poměr v procentech – nové proti starým
	Znalci		Znalecké kanceláře		Znalecké ústavy		
	nově	původní	nově	původní	nově	původní	
1. Archivnictví	0	–	0	–	0	–	–
2. Bezpečnost práce a ergonomie	5	0	0	0	1	0	–
3. Bionika a biotechnika (36/67 Biologie)	0	0	0	0	0	4	–
4. Drahé kovy a kameny	0	30	0	0	0	0	0,00
5. Doprava	3	220	0	2	0	6	1,32
6. Dřevo	0	33	0	0	0	4	0,00
7. Elektronické komunikace a poštovní služby	0	–	0	–	0	–	–
8. Elektronika a elektrotechnika	0	161	0	4	1	6	0,58
9. Ekonomika	22	3 804	5	76	2	19	0,74
10. Energetika	0	49	0	1	1	3	1,89
11. Expertíza písma (36/67 Písmoznalectví)	2	23	0	0	0	1	8,33
12. Geologie, těžba, hutnictví (36/97)	1	90	0	1	0	6	1,03
13. Chemie	0	55	0	0	1	13	1,47
14. Informační a komunikační technologie	0	1	1	1	0	0	50,00
15. Jaderná fyzika a jaderná chemie (36/67 Jaderná fyzika)	0	0	0	0	0	2	0,00
16. Keramika, porcelán, sklo	0	1	0	0	0	1	0,00
17. Kriminalistika	0	103	0	0	0	12	0,00
18. Kultura	0	0	0	0	0	9	0,00
19. Kůže a kožešiny	0	14	0	0	0	2	0,00
20. Kybernetická bezpečnost	0	132	1	5	0	3	0,71
21. Lesnictví (36/67 Lesní hospodářství)	0	145	0	1	0	5	0,00
22. Meteorologie	0	2	0	0	0	1	0,00
23. Myslivost, rybářství a rybníkářství	0	–	0	–	0	–	–
24. Odpadové hospodářství, obaly	0	1	0	0	0	2	0,00
25. Ochrana, obrana a bezpečnost	0	–	0	–	0	–	–
26. Paliva	0	5	0	0	0	0	0,00
27. Papír	0	1	0	0	0	1	0,00
28. Polygrafie	0	3	0	0	0	0	0,00
29. Potravinářství	0	12	0	0	0	6	0,00
30. Požární ochrana	0	40	0	1	1	2	2,33
31. Projektování	2	70	1	3	0	5	3,85
32. Právní vztahy k cizině	2	6	0	1	0	1	25,00
33. Průmyslové vlastnictví (36/67 Patenty a vynálezy)	0	34	0	1	0	0	0,00
34. Psychologie	5	0	0	0	1	1	–
35. Pyrotechnika, munice a výbušniny	0	0	0	0	1	0	–
36. Restaurování	0	–	0	–	0	–	–
37. Služby	0	16	0	0	0	3	0,00
38. Sociální (společenské) vědy	1	4	0	0	0	2	16,67
39. Speciální technické obory (36/67 Technické obory + Tech. ob. (různé))	0	127	0	3	0	6	0,00
40. Sport	0	43	0	1	0	4	0,00
41. Stavebnictví	4	951	2	17	0	16	0,61
42. Strojírenství	3	556	0	4	0	9	0,53
43. Školství (36/67 Školství + Školství a kultura)	0	158	0	2	0	21	0,00
44. Tabák	0	1	0	0	0	0	0,00
45. Textilie, textil a obuv (36/67 Textilie)	0	11	0	0	0	3	0,00
46. Veterinární medicína	0	0	0	0	0	3	0,00
47. Vodní stavby a vodní hospodářství	0	62	0	0	0	6	0,00
48. Zbraně a střelivo	0	0	0	0	0	0	0,00
49. Zemědělství	0	135	0	1	0	17	0,00
50. Zeměměřičtví (36/67 Geodézie a kartografie)	0	33	0	0	0	2	0,00
51. Zdravotnictví	20	743	1	3	3	17	3,15
52. Životní prostředí včetně přírody a krajiny (36/67 Čistota ovzduší + Ekologie)	1	15	0	1	1	8	8,33
Celkem vybrané obory (někteří i více oborů)	71	7 890	11	129	13	232	1,15
Celkem nových vůči původním	0,90 %		8,53 %		5,60 %		1,15 %

Obr. 1 Vývoj počtu soudních znalců ČR celkem od února 2021 po měsících do května 2023 (= 5803 celkem fyz. osob).
Fig. 1 Development of the total number of forensic experts in the Czech Republic from February 2021 by month until May 2023 (= 5,803 individuals in total).

Obr. 2 Vývoj počtu znaleckých ústavů (dříve znalecké ústavy II. oddílu) a znaleckých kanceláří (dříve znalecké ústavy I. oddílu) v letech 2007–2023.
Fig. 2 Development of the number of expert institutes (formerly expert institutes of the II. section) and expert offices (formerly expert institutes of the I. section) in the years 2007–2023.

podle zákona č. 36/1967 Sb., a to ke květnu 2023. Porovnání je provedeno podle nového členění oborů k oborům stejně nazvaným resp. analogickým podle zákona předchozího, pokud to bylo možné; místy nebylo možno srovnání provést z důvodů dělení nulou resp. extrémů, ale zdá se, že zde se jedná jen o malou část.

Výsledek je tristní; za 47% lhůty je nově zapsaných jen:

- 0,9% znalců – fyzických osob (!),

- 8,5 % (tj. 11) znaleckých kanceláří a
- 5,6% (tj. 13) znaleckých ústavů.

Jaké jsou asi příčiny nezájmu stávajících znalců o nový zápis? Již v roce 2021, tedy v prvním roce účinnosti nového zákona, se autoři Petr Aigel, Martina Somerlíková a Radek Dohnal pokusili o zjištění názorů na nový zákon, a to formou ankety u 1002 dotázaných

znalců, z nichž 427 odpovědělo [10]. Na plný úvazek znaleckou činnost z oslovených respondentů vykonávalo pouze 21 %, ostatní spíše jako přivýdělek, znalectví by je neuživilo (pozn.: stav před novelizací odměn 2023). K dalšímu setrvání po novelizaci uvedlo 32 % z oslovených znalců, že ukončí svou činnost, dalších 36 % pak, že spíše ano. K přezkušování se oslovení znalci stavěli celkem jednoznačným způsobem: více jak dvě třetiny (70 % z oslovených) s ověřováním znalostí nesouhlasí, považuje je za obtěžující, časově zatěžující, a označují zkoušku jako jeden z důvodů pro ukončení činnosti. Mezi důvody uvedli zejména (cit.):

- Nevím, zda je cílem větší vzdělanost nebo redukce počtu znalců?
- Už je mi to jedno, 31. 12. 2021 končím (i kvůli té zkoušce).
- Nepřijde mi nezbytná pro znalce, kteří jsou v této činnosti aktivní.
- Již jsem absolvoval kurz, vypracování vzorového posudku a zkoušku před komisí soudu. Proč to celé opakovat, když v principu ke změně nedošlo?
- Požadavek vychází z předpokladu, že stávající znalci jsou nekompetentní a že se kompetentnost získá zkouškou, což je omyl.
- Zbytečné, zatěžující. Nic to neřeší.

Pro dokreslení ještě k obecné části vstupní zkoušky z vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti (§§ 5 až 13):

- Obecná část vstupní zkoušky se koná formou písemného testu, je neveřejná.
- Testovými otázkami se v rozsahu potřebném pro výkon znalecké činnosti ověřuje zejména znalost právních předpisů upravujících výkon znalecké činnosti a řízení, ve kterých se znalecká činnost vykonává, schopnost tyto předpisy aplikovat a znalost náležitostí znaleckého posudku. Řízeními, ve kterých se vykonává znalecká činnost, se rozumí občanské soudní řízení, trestní řízení, soudní řízení správní a řízení před správním orgánem.
- Testové otázky jsou neveřejné, ledaže je ministerstvo vyřadilo z užívání.
- Žadatel může použít během písemného testu jako pomůcky pouze právní informační systém a další programové vybavení, zpřístupněné ministerstvem, a psací potřeby.
- Písemný test trvá nejdéle 150 minut.
- Žadatel splnil obecnou část vstupní zkoušky, pokud odpověděl správně na alespoň 75 % testových otázek, neodstoupil od vstupní zkoušky a nebyl z ní vyloučen.
- Ministerstvo vyrozumí žadatele o hodnocení písemného testu nejpozději po uplynutí 90 minut od jeho zahájení.
- Pokud žadatel podle hodnocení písemného testu splnil obecnou část vstupní zkoušky, hodnocení písemného testu je konečné.
- Pokud žadatel podle hodnocení písemného testu nesplnil obecnou část vstupní zkoušky, hodnocení písemného testu je prozatímní. Ministerstvo zpřístupní žadateli současně s vyrozuměním o prozatímním hodnocení písemného testu též testové otázky, na které žadatel podle prozatímního hodnocení odpověděl nesprávně, včetně nabídky odpovědi s označením správné odpovědi a odpovědi žadatele.

- Žadatel, který podle prozatímního hodnocení písemného testu obecnou část vstupní zkoušky nesplnil, může v písemném testu pokračovat nebo se může práva pokračovat v písemném testu vzdát. V písemném testu lze pokračovat nejdéle 60 minut. Pokud se žadatel vzdal práva pokračovat v písemném testu, prozatímní hodnocení písemného testu se stává jeho konečným hodnocením. Pokud žadatel pokračuje v písemném testu, může doplnit svou odpověď na otázku, na kterou podle prozatímního hodnocení písemného testu odpověděl nesprávně, o její odůvodnění. Ministerstvo posoudí doplnění odpovědi a provede konečné hodnocení písemného testu, o kterém žadatele písemně vyrozumí. Ministerstvo ve vyrozumění též stručně uvede důvody posouzení.
- Ministerstvo vyrozumí žadatele o výsledku obecné části vstupní zkoušky bezprostředně poté, kdy se prozatímní hodnocení písemného testu stalo konečným. Pokud žadatel odstoupil od vstupní zkoušky bezprostředně před zahájením obecné části vstupní zkoušky nebo v jejím průběhu nebo pokud byl ze vstupní zkoušky vyloučen v průběhu obecné části vstupní zkoušky, ministerstvo jej vyrozumí o výsledku obecné části vstupní zkoušky bezprostředně po odstoupení nebo vyloučení. Ministerstvo ve vyrozumění též stručně uvede důvody splnění nebo nesplnění obecné části vstupní zkoušky.

Je ještě řada důvodů kritického přístupu znalců k výkonu znalecké činnosti; podle názoru autora je ovšem na pováženou skutečnost, že stát přichází zcela zbytečně o řadu zkušených odborníků, ochotných při objasňování důležitých skutečností. Všem znalcům byly zavedeny datové schránky; snad by tedy bylo možno napravit problémy, vnesené do znalectví minulým vedením Ministerstva spravedlnosti, neprodleným doplněním vyhlášky č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti, o přechodné ustanovení o dálkovém provedení obecné části pro původní znalce elektronickou cestou, a to bezplatně; otázky by se měly týkat výhradně snad jen nových předpisů o znalcích, poněvaž jejich novelou se další předpisy, týkající se řízení soudního apod., nezměnily. Soubor otázek pak by měl být znám předem, obdobně jako například při získávání řídičského oprávnění.

LITERATURA

- [1] Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech.
- [2] Vyhláška č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti.
- [3] Vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném.
- [4] Vyhláška č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví.
- [5] Vyhláška č. 370/2022 Sb., kterou se mění vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném.
- [6] Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.
- [7] Vyhláška č. 37/1967 Sb., k provedení zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících.

- [8] <https://seznat.justice.cz/?OpenForm>
- [9] BRADÁČ, A., VÉMOLA, A., BRADÁČ, A. Soudní znaleství ve vybraných technických a ekonomických oborech. Brno: Akademické nakladatelství CERM® Brno, s.r.o., 2023. 325 s. ISBN 978-80-7623-106-1
- [10] AIGEL, P., SOMERLÍKOVÁ, M., DOHNAL, R. Dopad zákona č. 254/2019 Sb., O znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech. *Soudní inženýrství*, 2022, 33(2), 2–10. DOI: <http://dx.doi.org/10.13164/SI.2022.2.2>. ISSN 1211-443X.

Správná citace:

BRADÁČ, A. Podrobnější statistika počtu znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů v České republice – květen 2023. *Soudní inženýrství*, 2023, 34(1), 92–96. DOI: <http://dx.doi.org/10.13164/SI.2023.1.92>. ISSN 1211-443X.